

Datum
2024-11-06

Diarienummer
VON-2024/696.109

Handläggare
Madeleine Sjöstrand Gereholt
08-535 378 78
Madeleine.Sjostrand-Gereholt@huddinge.se

Vård- och omsorgsnämnden

Svar på remiss över betänkandet Stärkt stöd till anhöriga - Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden överlämnar bilaga 1, daterat 2024-11-06, till socialdepartementet som Huddinge kommuns yttrande över remissen *Stärkt stöd till anhöriga - Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)*.

Sammanfattning

Slutbetänkandet *Stärkt stöd till anhöriga - Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga* har inkommit till kommunen från socialdepartementet för yttrande.

Slutbetänkandets förslag ska syfta till att säkerställa ett ändamålsenligt och individanpassat stöd till anhöriga till personer som är långvarigt sjuka, till anhöriga till personer som är kortvarigt allvarligt sjuka och till anhöriga som är barn.

Förslagen i betänkandet är i huvudsak bra, men socialförvaltningen anser att det finns ett antal punkter som bör beaktas av socialdepartementet. Synpunkterna rör anhörigkontakt, barn som anhöriga och nationell informationsportal för anhöriga.

Även om det finns viss risk för negativa ekonomiska konsekvenser för Huddinge kommun avseende det kommunala ansvaret kring anhörigkontakt, överväger ändå fördelarna med förslaget och socialförvaltningen ser positivt på införandet av ett stärkt stöd för anhöriga.

Beskrivning av ärendet

Allmänt

Den 7 oktober 2024 inkom betänkandet *Stärkt stöd till anhöriga - Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)* från Socialdepartementet för yttrande (bilaga 2).

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Socialförvaltningen har givits möjlighet att granska och lämna synpunkter på förslagen som presenteras i utredningen. Information och synpunkter har inhämtats från berörda verksamheter och funktioner inom socialförvaltningen.

För läsning av betänkandet i sin helhet, se bifogad hänvisning under rubrik bilagor i detta tjänsteutlåtande, sid 6.

Nedan presenteras kortfattat utredningens förslag och bedömningar

Stärkt och förtydligat stöd till anhöriga

Förslaget i utredningen gäller en ny bestämmelse i socialtjänstlagen (SoL) som ger socialnämnden en skyldighet att erbjuda en anhörigkontakt till anhöriga med särskilt behov av stöd. Anhöriga med särskilt behov av stöd kan innebära anhöriga i en särskilt svår situation som de kan uppleva som komplex och betungande. Upplevelsen kan påverkas både av den specifika situationen men även av den anhöriges förmåga att hantera situationen. Vissa anhöriga kan då ha ett mer omfattande behov av individuellt utformat stöd i form av information, vägledning och stöd med att planera. Förslaget kring anhörigkontakt förväntas leda till att vuxna anhöriga med ett särskilt behov av stöd får en mer ändamålsenlig hjälp och att stödet blir mer likvärdigt över landet.

Utredningen föreslår att det ska framgå av nuvarande bestämmelse om stöd till anhöriga i 5 kap. 10 § SoL att anhöriga även ska erbjudas information och vägledning, utöver annat stöd. Syftet med förslaget är att förtydliga bestämmelsen och även att det direkta stödet till anhöriga behöver bli mer likvärdigt samt nå ut till fler anhöriga.

Barn som anhöriga

Socialnämndens ansvar för att ett barn, som är anhörig, får det stöd och den hjälp som barnet behöver förtydligas genom en ny bestämmelse i socialtjänstlagen. Skyldigheterna för hälso-och sjukvården och personalen kring barn som anhöriga förtydligas på flera sätt i hälso-och sjukvårdslagen och patientsäkerhetslagen. Vårdgivaren ska erbjuda barn som är anhörig information, råd och stöd. Bestämmelserna ska även omfatta barn vars syskon drabbas av allvarlig sjukdom eller andra svårigheter. Detta kan bidra till att fler barn uppmärksammas och erbjuds stöd och hjälp när de påverkas negativt av att vara anhöriga.

Utredningen lämnar även förslag som ska öka kunskaperna om hur barn som är anhöriga kan uppmärksammas i hälso-och sjukvårdens verksamheter och inom ramen för socialtjänstens ärendehandläggning samt hur kunskap kring barn som anhöriga kan ökas hos personal i skolan. Utredningen föreslår att barn som är anhöriga ska inkluderas i den nationella anhörigstrategin samt att implementeringen av den befintliga hälso-och sjukvårdslagstiftningen kring barn som anhöriga bör följas upp nationellt och att effekterna analyseras.

Stöddlinje för anhöriga och informationsportal

Utredningen föreslår inte en ny stöddlinje för anhöriga då det inte bedöms som ändamålsenligt. Utredningen föreslår i stället att de befintliga stöddlinjerna som riktar sig till anhöriga får ett ökat ekonomiskt stöd.

Utredningen föreslår att det ska inrättas en nationell informationsportal för anhöriga då anhöriga har stort behov av information och vägledning och då det i nuläget kan vara svårt att få överblick över all information. Den nationella informationsportalen kan samla information om var man kan vända sig för att få stöd och hjälp, information om sjukdomar eller vård och behandling inom hälso- och sjukvården. Det kan även handla om information om vilka typer av ersättningar som kan vara aktuellt för anhöriga.

Förvaltningens synpunkter

Socialförvaltningen anser att förslaget i allt väsentlig är bra, men vill inför socialdepartementets fortsatta beredning av ärendet framföra följande. De förslag där socialförvaltningen inte har några synpunkter eller något att tillägga har inte tagits med.

En anhörigkontakt ska erbjudas vissa anhöriga

Socialförvaltningen instämmer i att stödet i form av anhörigkontakt inte ska styras enbart av vilka sjukdomar eller diagnos den närstående har utan att det behöver göras en individuell bedömning från fall till fall. Socialförvaltningen håller även med utredningens bedömning kring att kommunen ska kunna erbjuda stödet utan individuell behovsprövning för att göra det mer lätt tillgängligt för anhöriga och undvika onödig administration. En risk med att varje kommun ska göra den bedömningen och bestämma riktlinjer för stödet är att det inte blir likvärdigt över landet och att anhöriga fortsätter få väldigt olika typer av stöd beroende på var i landet den anhörige bor. Ett önskemål finns därför om vägledning kring vilka riktlinjer kommuner kan sätta upp för att kunna erbjuda anhörigkontakt utan individuell behovsprövning.

Uppgifter för anhörigkontakten

Socialförvaltningen håller med om att det stöd utredningen beskriver att en anhörigkontakt ska ge är sådant som anhöriga behöver stöd med, i olika grad och beroende på situation. Det är stöd som till viss del redan ges av kommunens anhörigstöd men förslaget beräknas leda till att fler anhöriga tar kontakt, mer omfattande kontakter och ett ökat behov av personal. Eftersom gruppen anhöriga är en sådan bred målgrupp med väldigt skiftande behov är en potentiell utmaning att kunna möta upp med tillräcklig kunskap och kompetens hos anhörigkontakterna för att kunna ge det stöd som behövs. Utredningen har ett liknande resonemang när det gäller frågan kring nationell stöddlinje för anhöriga nämligen att det är ett komplex och omfattande uppdrag att ge information och vägledning till målgruppen. Anhörigkontakten innebär också ett individanpassat stöd vilket ställer krav på kompetens kring hur information, vägledning och planering kan individanpassas. Det är redan idag otydligt vilken kompetens och vilka kunskaper som behövs för att kunna ge stöd till anhöriga. De som arbetar med anhörigstöd har väldigt olika bakgrund när det gäller arbetslivserfarenhet och utbildning och det ser olika ut från kommun till kommun. För att kunna ge anhörigstöd på ett bra sätt som ger effekt krävs en hög kompetens med god kunskap kring flera olika områden tillsammans med ett gott bemötande. Det

behövs därför mer vägledning och stöd kring vilken kunskap som behövs för att ge ett bra anhörigstöd och vara en bra anhörigkontakt. Det är även i många kommuner en ensam roll vilket kan leda till att svåra frågor kan bli ännu svårare att hantera.

Uppgifter utanför anhörigkontaktens mandat

Socialförvaltningen instämmer i att de avgränsningarna som tas upp i utredningen är väldigt viktiga. I arbetet med kommunens anhörigstöd är det redan idag vissa svårigheter med att avgränsa arbetsuppgifter och att inte ta på sig uppgifter som åligger andra funktioner. Det finns en risk för att detta blir ännu mer utmanande för en anhörigkontakt och att uppdraget då blir större än det ska vara och vad som är lämpligt. Särskilt delen av uppdraget för en anhörigkontakt som gäller planering riskerar att leda till otydlighet kring vem som ansvarar för vad. När det informeras om anhörigkontakt behöver det vara väldigt tydligt gällande vad som ingår och vad som inte ingår i uppdraget för att förväntningarna ska vara realistiska. Detta kan annars leda till att anhöriga inte upplever att de får det stöd de behöver. Informationen behöver ske både på övergripande nivå och i varje kommun. Den övergripande informationen kan bidra till att det blir mer likvärdigt mellan olika kommuner.

Eftersom vuxna anhörigas stöd till närstående till stora delar är frivilligt kan och bör en anhörigkontakt inte heller hänvisa tillbaka en fråga till anhörigas ansvar. Frivillighet är något som genomgående behöver betonas, både i kontakt med anhöriga och i verksamheter. Det är en fråga som riskerar att glömmas bort och ifall det inte tas med i resonemanget kring anhörigkontakt kan det bidra till att uppfattningen om anhörigas ansvar stärks.

Socialnämnden ska erbjuda stöd och hjälp till barn som är anhöriga

Socialförvaltningen instämmer i förslaget. Inom socialförvaltningen arbetar både verksamheter som riktar sig till vuxna såväl som barn och unga redan familjeorienterat för att därigenom öka chansen att uppmärksamma om det finns barn som kan ha behov av hjälp eller stöd. Inom socialtjänsten är ett flertal insatser riktade till barn och deras familjer där föräldrarna har svårigheter på grund av till exempel funktionsnedsättning, sjukdom eller beroende. Däremot stämmer vad som anges i utredningen om att barn som anhöriga är en bred grupp vilket kan leda till att många barn ändå inte uppmärksammas. Därför är förslaget att förtydliga socialnämndens ansvar för att erbjuda stöd och hjälp till barn som är anhöriga, av godo. Som även anges i betänkandet har kommunerna och socialnämnderna ett långtgående ansvar för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och möjligheten till detta kan antas öka genom en tydlig bestämmelse.

En informationsportal för anhöriga bör inrättas

Socialförvaltningen instämmer i utredningens förslag. En informationsportal för anhöriga skulle underlätta anhörigas sökande efter information. En nationell informationsportal skulle även vara ett bra stöd för alla som kommer i kontakt

med anhöriga och kan bidra till att informationen och vägledningen som ges till anhöriga blir mer likvärdigt över landet.

Hållbarhet och barnkonventionen

Förvaltningen anser att slutbetänkandet kan komma att innebära positiva konsekvenser ur ett hållbarhetsperspektiv, i första hand utifrån social hållbarhet. I utredningen görs den sammantagna bedömningen att förslaget kring anhörigkontakt skulle kunna bidra till att stärka stödet till de kvinnor som påverkas särskilt negativt av sitt anhörigskap. I utredningen står även att anhöriga som får bättre stöd förväntas kunna öka sin arbetstid och sannolikt också får en minskad sjuklighet.

Utredningen bedömer att samtliga förslag kommer att få positiva konsekvenser för barn som är anhöriga, och för barns rättigheter enligt barnkonventionen. Samtliga förslag bygger på vad utredningen bedömer är bäst för barn enligt artikel 3 barnkonventionen.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förslaget till beslut att godkänna yttrandet till Socialdepartementet medför inga omedelbara följder för kommunen, men införs lagändringarna får det ekonomiska konsekvenser. Enligt utredningen beräknas kommunernas kostnader till följd av en ny bestämmelse i socialtjänstlagen om anhörigkontakt öka med 250 000 000 kronor per år. Enligt finansieringsprincipen ska staten ersätta kommuner med motsvarande belopp. De ekonomiska konsekvenserna för en enskild kommun kan dock inte bedömas utifrån utredningens underlag.

Det finns en risk att den kostnadsberäkning som gjorts för att ersätta det kommunala ansvaret att utföra anhörigkontakt kommer att understiga kommunens faktiska kostnader för detta ansvar. Därför är det av största vikt att denna ersättning följs upp och vid behov justeras.

Förslaget om att godkänna yttrandet innebär inga juridiska konsekvenser. För kommunens del innebär förslaget ett förtydligande av det kommunala ansvaret. Det kommunala självstyret påverkas i viss mån av utredningens förslag om en skyldighet för socialnämnden att erbjuda en anhörigkontakt. Utredningen gör bedömningen att förslaget om anhörigkontakt förtydligar ett ansvar som socialnämnden redan har idag och innebär inte något nytt krav för kommunen.

Jenny Swärd
Socialdirektör

Malin Svahn Schenström
verksamhetschef

Bilagor

1. Förslag till yttrande till socialdepartementet

2. Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/08/sou-202460/> (hämtad 2024-11-06)

Beslutet ska skickas till

Socialdepartementet

Kommunstyrelsen